

Samenvatting Capaciteitsplan 2024 – 2027 Deelrapport 6

Dit rapport bevat het advies over het aantal instromers in de opleiding tot arts VG dat jaarlijks nodig is voor evenwicht op de arbeidsmarkt voor dit beroep. Dit advies is opgesteld in opdracht van het ministerie van VWS, in samenwerking met veldpartijen. Het rapport beschrijft de data en ontwikkelingen die aan het instroomadvies ten grondslag liggen en de totstandkoming van het advies.

Instream van 43 aios VG per jaar nodig

Om over 12 jaar, in 2034, evenwicht te bereiken tussen de vraag naar en het aanbod van artsen VG is het nodig om met ingang van 2024 ieder jaar **43** nieuwe aios in de opleiding te laten instromen.

Dit advies ligt lager dan dat uit 2020, toen werd een instroom van 60 aios per jaar geadviseerd. Dat advies ging echter uit van een stagnerende verticale substitutie (overdracht van taken naar aanverwante, ondersteunende, beroepen). Inmiddels zien de experts dat verticale substitutie meer en meer voorkomt in de VG-sector en een belangrijke en realistische oplossingsrichting is voor de schaarste aan artsen VG. Kanttekening daarbij is wel dat de substitutie geremd kan worden doordat er ook bij de aanverwante beroepen tekorten zijn. Ervan uitgaande dat de verticale substitutie de komende jaren doorzet, dempt dit de capaciteitsbehoefte. Bovendien is gekozen voor een gematigder advies, omdat de voorspellingen voor het benodigd aanbod uit vorige ramingen aan de hoge kant bleken te zijn en de haalbaarheid van een hoge instroom voorlopig gering is.

Evengoed is een jaarlijkse instroom van 43 aios een zeer hoge opgave, die nog steeds ver boven het huidige aantal door VWS gefinancierde opleidingsplaatsen ligt (27). Om dit opleidingsvolume op termijn te bereiken, zal men fors moeten blijven investeren in het bekender en aantrekkelijker maken van de opleiding en het vak onder geneeskundestudenten, basisartsen en zijinstromers. De urgentie is blijvend hoog. De vraag naar informatie over het vak en de opleiding en de interesse voor meeloopdagen en coschappen is wel aanzienlijk gegroeid, zowel vanuit de groep basisartsen als van zijinstromers die al een medische vervolgopleiding hebben afgerond. Het realiseren en faciliteren van de geadviseerde hoge instroom is een forse uitdaging voor het opleidingsinstituut en de opleidingsinstellingen. De experts hopen evenwel dat de komende jaren stapsgewijze groei naar een instroom van 40 tot 45 aios per jaar mogelijk wordt.

Bepalende factoren in dit advies

Actuele tekort aan artsen VG zeer hoog

Er is begin 2022 een aanzienlijk tekort aan artsen VG. Het vacaturepercentage ligt met een inschatting van 23% tot 39% zeer hoog (op elke 100 artsen VG zijn er 23 tot 39 vacatures), hoger ook weer dan in de vorige raming. Het specialisme behoort al jaren tot de medische beroepen met de hoogste onvervulde vraag.

Instream is niet toegenomen

De gerealiseerde instroom in de opleiding leek vanaf 2010 een gestage groei te kennen, met in 2012 en 2015 een hoopgevende instroom van 21 aios VG. Sindsdien is de instroom echter afgenomen en

schommelt deze rond de 15 nieuwe aios per jaar. Het blijft moeizaam de belangstelling voor het vak te vergroten en voldoende kandidaten voor de opleiding te vinden. Het totaal aantal aios lag enige jaren boven de 50 maar is inmiddels gedaald naar rond de veertig. Daarvan is 86% vrouw.

Uitstroom vraagt hogere instroom

Het aanbod aan artsen VG is sinds de vorige raming met 5,5% gegroeid naar 220 fte. Tot aan het evenwichtsjaar (2034) groeit het beschikbare aanbod aan artsen VG met 16% naar 255 fte. Van de werkzame artsen VG zal echter de komende 10 tot 20 jaar 33% tot 62% uitstromen uit het beroep. Dit komt deels door pensionering, deels door vertrek vóór de pensioengerechtigde leeftijd. Om alleen al de uitstroom te compenseren en het aanbod op peil te houden, moeten jaarlijks 18 aios instromen; dat zijn er al meer dan de huidige gerealiseerde instroom.

Vraag naar artsen VG blijft stijgen

Het benodigde aanbod, de zorgvraag, groeit de komende 10 tot 12 jaar met 42% van 271 fte naar 385 fte. Hiervan is 2% het gevolg van demografische ontwikkelingen (veranderingen in het zorggebruik in relatie tot de bevolkingsopbouw). De overige voorziene groei wordt veroorzaakt door andere zorgvraagfactoren. Belangrijke aspecten daarbij zijn vooral de ontwikkelingen op sociaal-cultureel en vakinhoudelijk gebied. Hoewel de groei van het aantal VG-indicaties in de laatste jaren is afgevlakt, merken de experts nog altijd dat de sterk en snel veranderende maatschappij en de nadruk op zelfstandigheid en zelfregie de vraag naar ondersteuning en behandeling ‘op maat’ doen toenemen. De vraag naar zorg komt steeds meer vanuit de eerste lijn, bijvoorbeeld via huisartsen en in de VG-poliklinieken. De zorgvraag van cliënten groeit ook in complexiteit door multi-problematiek. Daarbij zorgen ontwikkelingen in wet- en regelgeving nogal eens voor taakverzwaring. Verder betreft het werk van artsen VG vaker coördinerende taken en hebben zij met allerlei samenwerkingsverbanden te maken, ook regionaal.

Er wordt, ook van overheidswege, veel verwacht van de inzet van technologie en de efficiëntere organisatie van zorg, bijvoorbeeld door regionale samenwerking van zorgaanbieders. Dit vraagt echter ook een andere manier van werken van professionals en levert niet per definitie, en zeker niet altijd direct, tijdswinst op.

Zoals gezegd is er de verwachting dat met de toename van verticale substitutie de behoefte aan artsen VG wat zal afvlakken. Een toename van de instroom in de opleiding is hoe dan ook hard nodig om op termijn voldoende zorgaanbod te creëren.

Tabel 1 toont het nieuwe advies van het Capaciteitsorgaan en de adviezen uit vorige ramingen en de toezeggingen van VWS daarop.

Tabel 1: Adviezen en besluiten in ramingsjaren vanaf 2013

Jaar van raming en advies	2013	2016	2018*	2019	2020*	2022
Bandbreedte advies Capaciteitsorgaan	20-24	16-18	21-29	48-57	51-60	43-80
Voorkeursadvies Capaciteitsorgaan	24	18	24	57	60	43
Besluit VWS op advies (m.i.v. 1 of 2 jaar later)	24	18	24	n.v.t.	27	n.t.b.

* Tussentijds advies